

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 35
14/2020
4. apríl 2020

Cena 0,60 €

Ludo Stur

ZALOŽIL EUDOVÍ ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

POMOC ŽIVNOSTNÍKOM
AJ ĽUDOM BEZ PRÍJMU
Strana 4.

VÝKONNOSŤ HOSPODÁRSTVA
VO SVETE JE SOTVA POLOVIČNÁ
Strana 5.

STARCOV NETRÁPIA ŠMEJDI,
ALE BEZOHLADNÍ TYRANI
Strana 6.

VŠETKO JE NARUBY,
NIČ NEBUDE, AKO BOLO
Strana 7.

POLNÝ MARŠAL ANDREJ HADIK
A JEHO „HUSÁRSKY KÚSOK“
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Dnes možno konštatovať, že svet nie je len na pokraji globálnej, ekonomickej, ekologickej, vojenskej či zdravotnickej krízy. Svet sa v skutočnosti približil k hranici globálnej katastrofy.

Akosi zhodou historických náhod pandémie koronavírusu zachvátila svet takmer presne na sté výročie španielskej chrípky, ktorá zabila niekoľkonásobne viac ľudí než prvá svetová vojna. V kolektívnej historickej pamäti Slovákov to nie je nová skúsenosť. Okrem tzv. španielskej chrípky sme prežili v strednej Európe cholerové epidémie v 19. storočí a počas stavovských protihabsburských povstaní sa k vojnovému utrpeniu pridal mor, a ešte horšie to bolo počas stredoveku. V niečom je však situácia odlišná. Mnohí si jasne uvedomili, že ani vyspelé technológie 21. storočia, rozvinutý priemysel a informačno-mediálny vek sami osebe nedokážu zachrániť životy. Aký zdanlivý bol pocit civilizačného bezpečia. Stačilo niekoľko dní a v Európe i vo vzdialenej Ázii zomrelo tisíce ľudí a pulz priemyslu a obchodu sa radikálne spomalil.

Naše európske intelektuálne špičky desiatky rokov premrhali more času a energie v scholastických sporoch o tradičných hodnotách, relativizovaním rodiny, národa a štátu, niekedy dokonca v intenciách, či sú vôbec potrebné. Doba ich demaskovala mávnutím čarovného prútika. Až teraz sa ukázalo, že rodina býva jediná istota a štát vitálne potrebný, ak príde na pomyselné „lámame chleba“. Prejavila sa aj nepripravenosť európskych elít, ktoré nedokázali rozhodne reagovať, aj keď ide o takú základnú vec, ako je záchrana života tisícov občanov.

Doba je rovnako nebezpečná a rozporuplná ako tie minulé. Spochybňovanie všetkého nevedie k zlepšeniu civilizácie, ale, naopak, fatálne ju oslabuje, zbavuje akcieschopnosti a ponecháva napospas osudu. Jednotlivec nie je ostrovom a musí myslieť na prospech spoločnosti, no ani spoločnosť nesmie zabúdať na jednotlivca.

Nie tak dávno Taliansko poskytovalo potravinovú pomoc do tretieho sveta. Teraz lekárske kolektívy z Číny, z Ruska, a dokonca z chudobnejšej Kuby prichádzajú do Talianska na pomoc aj s vybavením. A nikto ich neodmieta. Práve naopak ...

Marián GEŠPER,
predseda Matice slovenskej

NEOGRAFIA
www.neografia.sk

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Nové pravidlá pre služby a obchod od hlavného hygienika a krízového štábu

Len disciplína a zodpovednosť zaručia viac slobody

Štefan ZLATOŠ – Ilustračné foto: zdroj, internet-Twitter

Vyšší štandard hygienických opatrení na strane kupujúcich i obchodníkov. To je základný výstup z rokovania krízového štábu v oblasti zásobovania obyvateľstva potravinami, liekmi, ale najnovšie aj vybranými tovarmi iných komodít a službami.

V oblasti zdravotníctva platí už tri týždne štátom vyhlásený núdzový stav, najnovšie bol rozšírený aj na zariadenia sociálnych služieb a starostlivosti o osamelých a starých občanov. Tým sa pod opatrenia nového stupňa núdzového stavu v zdravotníctve dostali aj zamestnanci domovov opatrovateľskej služby, domovov seniorov a iných podobných zariadení.

ROZBEHLO SA TESTOVANIE

Po rokovaní vlády, jej ministrov, krízového štábu a prevádzkovateľov súkromných laboratórií sa podarilo výrazne zvýšiť denný počet testovaných potenciálnych nositeľov nákazy. Denná štatistika tak už dosahuje na počet tisíc testovaných. Potešiteľné je, že úmerne k počtu intenzívnejšieho testovania sa nepotvrdil porovnateľne zvýšený počet infikovaných, ten stúpa miernejším tempom. Krízový štáb a následne aj minister zdravotníctva vydali opatrenie, na základe ktorého je zakázaný domáci predaj respirátorov. Tie sú totiž podľa ministra zdravotníctva MUDr. Mareka Krajčího určené najmä pre zdravotnícky a záchranársky personál, u bežných užívateľov sú skôr veľkým rizikom pre šírenie nákazy, pretože sice chránia nositeľa, ale nijako nechránia ľudí, ktorí sa pohybujú v jeho okolí pred ním vydychovanou kvapôčkovou nákazou. Klasické doma šité rúška sú v tomto smere podľa ministra oveľa spoľahlivejšie.

Zastavenie epidémie závisí od správnych rozhodnutí krízového štábu, zodpovednosti nás všetkých a dezinfekčných opatrení.

V záujme zabezpečenia základných potrieb obyvateľov, ako aj zachovania ekonomickej životaschopnosti drobných podnikateľov a živnostníkov povolil hlavný hygienik po rozhodnutí krízového štábu otvoriť aj prevádzky, ako sú pohotovostné lekáreň a veterinárne ambulancie, a to aj v nedeľu. V pracovných dňoch a v sobotu môžu opäť začať poskytovať služby očné optiky, poskytovatelia finančného lízingu, stanice technickej a emisnej kontroly, servis výpočtovej techniky, notári, advokáti, kľúčové služby, zberné dvory, predajne metrového textilu a galanté-

rie, lízingové služby, servis bicyklov a predajne súčiastok na ne, záhradníctva a predaj záhradníckych potrieb s výnimkou veľkých reťazcových predajní a obchodných centier, železiarstva a farby a laky.

Nielen pre potraviny a lekáreň, ale prakticky pre všetky predajne a prevádzky služieb patrí spoločné nariadenie, ktoré prikazuje pri vstupe poskytnúť zákazníčkovi dezinfekciu rúk a ochranné rukavice – tu stačí jedna z týchto možností. Majiteľ predajne či prevádzky musí zabezpečiť, aby sa v jej priestoroch naraz nezdržoval

viac ako jeden zákazník na dvadsaťpäť štvorcových metrov plochy predajne či prevádzky. Platí to aj pre čerpacie stanice. Pre predajne potravín platí čas od 9. hodiny do 12. hodiny, ktorý má byť vyhradený občanom vo veku nad šesťdesiatpäť rokov. Podľa vyjadrenia hlavného hygienika má personál predajne právo vykazať mladších zákazníkov v tomto čase z predajne. Predseda vlády v tejto súvislosti apeluje na to, aby dôchodcom v čo najväčšej miere pomáhali so zabezpečením potrieb príbuzní, susedia, priatelia, a ak to nejde inak samosprávy.

RÚŠKA POVINNE

Do platnosti takisto vstúpilo povinné nosenie rúšok na verejnosti, v celom verejnom priestore. Týka sa to tak dospelých, ako aj detí. Podľa nariadenia hlavného hygienika tak má byť aj v prípade, ak ideme do prírody, „verejný priestor“ je v tomto pokyne vnímaný ako bez výnimky.

Najnovšie budú povinne v karanténe tiež tí občania, ktorí prichádzajú zo zahraničia aj individuálnou dopravou. Štát má dostatok právnych možností, ako zistiť ich identitu, telefónne čísla a po schválení zákona o používaní prostriedkov telekomunikačných operátorov na sledovanie pohybu. Treba dodať, že táto právna norma umožní iba sledovanie pohybu, ale nie komunikácie mobilných zariadení.

3 OTÁZKY PRE:

MUDr. Michala PEČÍKA, lekára a záchranára urgentnej medicíny

Vírusu sa treba postaviť s rozvahou

Ako hodnotíte doterajší priebeh pandémie koronavírusu?

Sme len na začiatku pandémie. Zlá informovanosť či cielené zavádzanie obyvateľstva mohlo viesť k vážnym následkom. Zároveň však nie je dobré lamentovať. Treba sa vírusu postaviť celom. Svetoví experti, ktorí šírenie COVID-19 zvládli, hovoria, že v ideálnom prípade to bude trvať približne dva mesiace. Zlé scenáre môžu znamenať aj pol roka. Je mimoriadne dôležité, aby všetci obyvatelia rešpektovali authority, krízový manažment štátu, odborné spoločnosti a profesionálov z oblasti zdravotníctva, epidemiológie a mikrobiológie. A najmä aby boli trpezliví. Kapacity nášho zdravotníckeho systému zatiaľ zvládajú, no je to

náročné. Čím vyšší počet zdravotníkov a pracovníkov prvého kontaktu udržíme zdravých, tým väčšiu máme šancu. A nejde len o ohrozenie samotnou nákazou, zamlčaním dôležitých informácií alebo priamo klamstvom.

Pracujete ako lekár záchranár na letisku. S akými, možno nevhodnými situáciami sa denne stretávate?

Práca v záchrannej zdravotnej službe má svoje špecifiká. Urgentná medicína je krásna v tom, že ak ste v správnom čase na správnom mieste, naozaj človeku zachraňujete život.

Vírus si nevyberá, ľudia sú kľúčoví. Čo odkázate nám občanom, aby sme sa čo najskôr mohli vrátiť k našej každodennej práci, k nášmu každodennému životu?

nom, aby sme sa čo najskôr mohli vrátiť k našej každodennej práci, k nášmu každodennému životu?

Buďte tolerantní, ohľaduplní, a keď sa dá, pomáhajte si navzájom. Iniciatíva s rúškami dokazuje, že to vieme. Keď chceme. Chránite si svoje zdravie a zdravie ľudí vo svojom okolí dodržiavaním odporúčaní autorít. Používajte zdravý „sedliacky“ rozum a snažte sa zachovávať rozvahou, vždy podľa toho, ako to bude vyžadovať situácia. Nik presne nevie, čo bude zajtra. Dá sa iba predpokladať. A berte ohľad aj na zdravotníkov. Čím viac ich udržíme v prvej línii, tým skôr pandémiu zvládneme.

Zhovárala sa Eva SISKOVÁ
Foto: archív (mp)

V SNN 15 – 16/2020
SI PREČÍTAŤE

Zabudnutá výnimočnosť osamoteného štúrovca Samuela Dobroslava ŠTEFANOVIČA
Rozhovor o začiatkoch transplantácií, reklamných kampaniach a pravde o probiotikách
Výpočet, čo všetko pozitívne pre slovenský národ a čo zlé pripravila odchádzajúca koalícia

Erdoganov vydierací potenciál

Roman MICHELKO

V súvislosti s pandémiou koronavírusu nám v Európe akosi dochádza, čo sa deje na jej hraniciach, najmä tých grécko-tureckých. Pred niekoľkými mesiacmi pritom bolo práve Turecko v epicentre záujmu svetovej verejnosti. Islamský štát dostával „poslednú ranu z milosti“ a „riešilo sa“ len čo s Kurdmi, prednými bojovníkmi proti islamistom, ktorých tak „charakterne“ nechal Donald Trump napospas ich úhlavnému nepriateľovi Recepovi Tayyipovi Erdoganovi. Posledná ofenzíva proti islamistom v sýrskej provincii Idlib však spôsobila pohyb tisícov utečencov práve do Turecka. To má už dnes tri a pol milióna utečencov a ďalšia „váрка“ je to posledné, po čom túži. Navyše, kľúčové postavenie Turecka ako krajiny, ktorá môže otvoriť balkánsku cestu, dávalo Erdoganovi značný nástroj na nátlak voči Európe.

Dnes totiž Turecko prevzalo úlohu, akú dlhé desaťročia plnila Líbya za Muammara al-Kaddáfího. Líbya po vzájomných dohodách najmä s Talianskom, ale aj s Francúzskom zastavila tranzit migrantov ďalej do Európy. Všetci vieme, čo sa stalo po Kaddáfího páde. V rozvrátenej krajine sa k moci dostali rôzne paramilitantné milície, pod kuratelou ktorých priam rozkvtivali pašerácke bandy. Ak k tomu dodáme „pomätené“ kapitánky Racketeové, pseudohumanistov, ktorí v koordinácii s pašerákmi aktívne pomáhali pašovať najmä ekonomických migrantov do Európy, druhý vrchol migračnej krízy sme mali pred dverami.

Vráťme sa však na turecko-grécke (rozumej európske) hranice. Erdogan je frustrovaný z viacerých príčin. Po poslednom neúspešnom pokuse o vojenský prevrat si zásadne posilnil svoje

mocenské postavenie. Veľmi nevyberavo potiera všetkých svojich oponentov a svoju rolu „novodobého sultána“ by rád korunoval posilnením Turecka ako významnej regionálnej mocnosti. Zároveň robí dvojtvárnu a nevypočítateľnú

KOMENTÁR

zahraničnú politiku. Na strane jednej kooperuje s Trumpovou administratívou, je takpovediac jediný relevantný hráč NATO v oblasti Blízkeho východu. Na strane druhej kupuje zbrojný systém z Ruska, čím si pohneval Američanov. Ale aj turecké vzťahy s Ruskom sú veľmi turbulentné. Oscilujú od otvoreného lokálneho konfliktu (zostrelenie ruskej stíhačky) až po spojenectvo.

Recep Tayyip Erdogan je však frustrovaný predovšetkým preto, že Rusko je silným a veľmi účinným

spojencom sýrskeho vládcu Baššara al-Asada, úhlavného nepriateľa Turecka. Aj preto Erdogan ako kľúčová osoba pre bezpečnosť Európy očakával, že Európska únia bude oveľa aktívnejšia v riešení sýrskeho konfliktu a, samozrejme, sa postaví na jeho stranu. Nič také sa však nestalo. Naopak, Európska únia nechala Rusku v sýrskej otázke voľnú ruku. Ak k tomu pripočítame skutočnosť, že Sýria sa pomaly, ale iste stáva zamrznutým konfliktom, jeho frustrácia je namieste.

Erdogan si však zároveň uvedomuje, aké karty má v rukách. Európska únia na čele s nemeckou kancelárkou Angelou Merkelovou s ním takmer pred piatimi rokmi podpísala pakt s „diablom“, vďaka ktorému Erdogan zastaví migrantov na hranici s Gréckom a Európa mu bude túto jeho „námahu“ kompenzovať mnohomiliardovými dotáciami. Aj sa tak stalo, len vničanie implementácie tejto dohody je dnes diametrálne odlišné. Erdogan predpokladal, že tieto astronomické prostriedky pôjdu cez jeho administratívu. Skutočnosť je taká, že absolútna väčšina prostriedkov ide priamo na občianske združenia. Turecká administratíva nemá nad

nimi kontrolu. A ak v tejto situácii miera do Turecka ďalšie státisíce migrantov z Idlibu a z jeho širokého okolia, vzniká tu veľký problém.

Preto turecký prezident zorganizoval kyvadlovú autobusovú dopravu ku gréckym hraniciam a poslal hordy migrantov, aby ju prekročili. Tu sa však prerátal. Európa v roku 2020 nie je taká, aká bola v roku 2015. Grécko ako vstupná brána do pevnosti Európa takémuto nájazdu odolalo. Balkánska cesta ostala uzavretá a Erdoganovi jeho blafovanie nateraz nevyšlo. Recep Tayyip Erdogan si teda otestoval svoj „vydierací“ potenciál, ale jeho smolou bolo, že si ho testoval vo veľmi nevhodnom čase – v čase zenitu koronakrízy. Samozrejme, vzhľadom na objektívne okolnosti asi niečo „uhrá“ – dotácie na udržanie migrantov sa zvýšia, ale Európa mu dala jasne najavo, že nie je celkom bezbranná. No a skutočnosť, že balkánska cesta ostala zatvorená a Európa aktuálne prežíva vrchol koronakrízy, má jasný dôsledok aj na odhodlanie migrantov tlačiť sa dnes do Európskej únie. Ich odhodlanie kleslo a limitne sa približuje k nule.

Politika teraz musí ísť bokom

Matej MINDÁR

Zápas s nebezpečným ochorením nového koronavírusu musí byť spoločným záujmom všetkých vládných i opozičných politických strán. Občania Slovenska právom očakávali, že po hektickej predvolebnej kampani budú v tomto výnimočnom prípade politickí predstavitelia ťahať za jeden povraz. Mýlili sa. Znova zvířazil stranický egoizmus nad národným záujmom. Nepomohla ani skutočnosť, že čelíme najväčšej bezpečnostnej hrozbe od konca druhej svetovej vojny. Napriek úprimnej snahe novej vládnej koalície bojovať proti nebezpečnej nákaze, časť jej členov spochybňuje niektoré rozhodnutia predchádzajúcej vlády Petra Pellegriniho. Pravdou je, že niektoré rozhodnutia bývalého kabinetu neboli v poriadku. Mnoho nominantov bývalej vládnej koalície nepracovalo v záujme

nás všetkých. Dokazujú to niektoré otázky pri nákupoch rúšok či jednorazových testov na koronavírus cez štátne hmotné rezervy SR. Pre veľkú časť našich občanov je dnes akékoľvek spochybňovanie bývalej vlády nie veľmi podstatné. Vo vzá-

POZNÁMKA

jomnom obviňovaní sa vyžívajú akurát tak hejteri na sociálnych sieťach. Od novej vládnej koalície Slováci a Slovenky v prvom rade očakávajú, že svojimi opatreniami postupne zastaví ďalšie šírenie nebezpečnej nákazy.

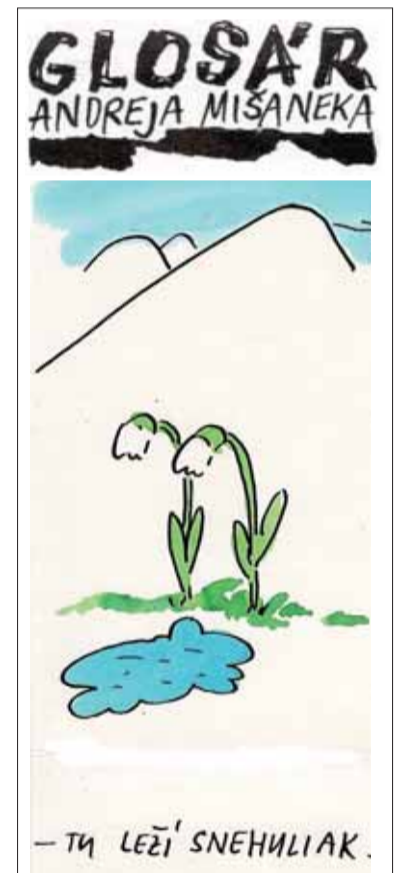
Podobne sa dnes správa aj súčasná opozícia. Niektorí jej členovia namiesto konštruktívnej politiky cieleným spôsobom neustále útočia na Matovičovú koalíciu. Aj keď hlavnou úlohou opozície je

viesť politický zápas voči predstaviteľom parlamentnej väčšiny, musí v záujme bezpečnosti štátu ponechať stranícku politiku nateraz bokom.

Celosvetová pandémia nového koronavírusu priviedla svetovú ekonomiku opäť do recesie. Slovensko nie je výnimkou. Sme jednou z najotvorenejších ekonomík Európskej únie. Absolútna väčšina našej priemyselnej výroby končí na zahraničných trhoch. Vývoj našej ekonomiky tak závisí od ekonomik okolitých štátov. A to je dnes problém. Nemáme pre koho vyrábať. Najviac ohrozený je automobilový priemysel. Ako hnací motor našej ekonomiky zamestnáva spolu s dodávateľskými spoločnosťami desaťtisíce pracovníkov. Minimálne dva týždne budú ich výrobné linky zatvorené. Ohrozené sú aj ostatné priemy-

selné podniky. Čo je však horšie, väčšina z nich je výlučne v rukách zahraničných vlastníkov. Zo skúsenosti vieme, že ak sa niektorý z nich v záujme zachovania zisku rozhodne u nás ukončiť svoje podnikanie, v momente príde o prácu niekoľko tisíc ľudí. Podobný scenár môže postihnúť aj ostatné spoločnosti. Musíme s týmto počítať. Nezamestnanosť začne rásť obrovským tempom. Národná banka prejedukuje najhorší prepad ekonomiky až na úrovni desiatich percent, čo by znamenalo vyše stotridsaťtisíc nových nezamestnaných. Automaticky klesne kúpyschopnosť obyvateľstva, čím sa mnoho malých a stredných podnikov dostane do existenčných problémov. Tento stav spôsobí radikálny pokles výberu daní a odvodov. Chýbajúce peniaze v štátnom rozpočte tak bude potrebné nejakým spôsobom nahradiť.

Čakajú nás ťažké časy. Spolupráca koalície a opozície je preto v týchto pohnutých dobách viac ako potrebná. Za spoločným rokovacím stolom budú musieť nájsť spoločnú reč všetky politické strany. Je to ich povinnosť voči voličom. Každý jeden politik musí načas obetovať osobné záujmy v prospech nás všetkých.

SPOZA OPONY

Keď prišli prvé správy o víruse, myslím, že všetci sme si hovorili, ako je Čína ďaleko, že nás sa to netýka. Ved' my sme predsa nikdy nejedli také potvory, ako servírovali čínski trhovníci. V priebehu týždňov už vieme, že Čína je doslova za rohom. V Taliansku je viac mŕtvých ako v Číne. To mení naše ponímanie doterajšieho usporiadania sveta.

Keď však na Slovensku medzi prvými zatvorili školy a všetko, čo sa dalo, pripomenul som si, že sa v tom skrýva pamäť slovenských lekárov, skúsenosť, s ktorou sa úspešne popasovali s množstvom chorôb a vykántrili ich – tuberkulózu počnúc, očnými infekciami trachómu končiac.

Z knižnice som si vybral knihy spisovateľa Petra Vala, kmeňového autora Slovenských národných novín. Valo sa teší autorite a rešpektu nejednej lekárskej osobnosti, ale je aj masovo v lekárskej komunite čítaný, na jeho čitateľov medzi lekármi môžete naraziť v nejednej nemocnici.

Prečo to hovorím? Pretože práve Peter Valo má zásluhu na tom, že opísal jeden príbeh, keď sa slovenskí lekári museli popasovať s nákazou, na ktorú neboli pripravení. Bolo to v sedemdesiatych rokoch na východe Slo-

Prečo bude zrejme všetko inak

Dušan D. KERNÝ

venska. Budovala sa tam veľká stavba, dodávali tam stavbárov z vtedajšieho Sovietskeho zväzu, konkrétne z Ukrajiny. Jedného z nich doviezli v ťažkom stave do nemocnice, ale s príznakmi jeho choroby sa nikto predtým nestretol. Pravda, až na jedného sveta a života skúseného lekára. Neomylné diagnostikoval chorobu, ktorú z jeho kolegov nikdy nikto nielenže nevidel, ale ani neveril, že vo vtedajšom štáte s jeho povinnými očkovacími od útleho veku a nariadenými pra-

videlnými lekárskeho prehliadkami v drvivej väčšine podnikov a inštitúcií taká vôbec môže byť. Bolo to neuveriteľné, a ešte aj háklivé. Ved' v roku 1970 tvrdil, ako sovietsky stavbár na stavbe socializmu v bratskom Českoslo-

vensku zavliekol cholery, čo by teda svedčilo o skutočnej úrovni vzorového sovietskeho zdravotného systému, ba priam by mohlo ohroziť obraz bratského ZSSR, ktorý nám predsa len nedávno, toť v roku 1968, tak bratsky pomohol, pravda nie lekármi, to si nikto nevedel predstaviť.

a ani von. A aby to bolo pod kontrolou, miestna posádka, myslím, že to boli delostrelci československej ľudovej armády, dostali úlohu, na ktorú neboli cvičení – obklúčiť a uzavrieť okolie nemocnice. Trvalo to

niekoľko týždňov. Ešte dnes si jedna staršia pani, pôvabná starénka uprostred Bratislavy, so slzami v očiach spomína, ako jej malého synčeka, ktorého už už mali prepustiť z detského oddelenia, videla len cez plot, a keď jej ho po niekoľkých týždňoch konečne dali domov, musela ho v prvom rade odšiviť. Je to pre ňu dodnes nesmierne živá spomienka, hoci odvtedy uplynuli desaťročia, taký šok to bol pre všetkých, jedno, na ktorej strane plotu nemocnice obklú-

čenej v hlbokých mierových časoch armádou.

Pravda, nebol by to spisovateľ Valo, aby nenadškrtol aj nejednu humornú či veselú, alebo inú stránku onej karantény, o ktorej všetci na východe vedeli, ale sa prisne tajila. Dlhé roky si pamätníci, ako aj Valovi čitatelia pripomínali, že sa to stalo vo vtedajšom režime. Lenže dnes, keď v susedných Čechách vidíme, ako sú uzavreté na Olomoucku celé dediny, alebo ako sa pomocou mobilných telefónov, alebo použitia platobných kariet môže sledovať, kde sa človek pohybuje a kde sa zdržiava a úrady majú k údajom prístup, vlastne je to svojho druhu obklúčenie a sčasti koniec osobnej slobody. Prístup bol možný v Číne nielen kvôli režimu, a zrejme aj kvôli tomu, že ide o starú civilizáciu s dlho udržiavaným poučovaním o prístupe k poslušnosti a k autoritám. Uzavrieť oblasť s jedenástimi miliónmi obyvateľov, ako to urobili v Číne, sa nedá len silou, treba aj nevyhnutnú spoluprácu, disciplínu obyvateľstva. Terajšia kríza sa odlišuje od všetkých predošlých a nieť nijakých tradičných riešení.

SEBAOBRAŇA

V súvislosti s epidemickým vírusovým ochorením vo svete i u nás nastupujú razantné ochranné opatrenia. Týkajú sa nás všetkých, a preto je nevyhnutné poznať správny obsah slov, ktoré ich opisujú. Ak je občan v karanténe, znamená to, že je v domácej izolácii a zdržiava sa, až na nevyhnutné výnimky, ako je napríklad zabezpečenie liekmi a potravinami, doma. Vyhyba sa teda kontaktom s ľuďmi (vychádzky, nákup, prechádzky so psom obmedzuje na skoré ranné alebo večerné hodiny).

Potrebujeme vedieť

Kedy občan ostáva v karanténe? Napríklad – tu je karanténa povinná – ak sa vrátil zo zahraničia, vtedy s ním musia ísť do karantény aj jeho spolubývatelia (z akejkoľvek krajiny). Dalším dôvodom pre povinnú karanténu je situácia, ak občan bol v kontakte s osobou, u ktorej bol potvrdený COVID-19. Aj vtedy s ním do karantény idú aj spolubývatelia.

Ako môže dôjsť k nákaze? Stane sa tak buď priamym fyzickým kontaktom s osobou, u ktorej bol COVID-19 potvrdený (podanie rúk), alebo pobytom v rovnakej domácnosti s nakazenou osobou. Taktiež sa to môže stať napríklad po priamom kontakte s infekčnými sekretmi (použitie papierové vreckovky). Mimoriadne rizikový je osobný kontakt s chorou osobou na vzdialenosť menej ako dva metre a viac ako pätnásť minút. Ohrozuje nás aj pobyt v uzavretom priestore (učebňa, čakáreň...) s chorou osobou na vzdialenosť menej ako dva metre a viac ako pätnásť minút.

Miesta vstupu vírusu do organizmu sú nos, oči, ústa. Infekcia sa prenáša priamo, (vdychnutím) alebo nepriamo (rukami z povrchov). Bežné rúška nechránia pred vírusmi na sto percent, vírusové častice sú veľmi malé. Často sa však prenášajú na kvapkách hlienu. Rúška zabraňujú preniknutiu práve veľkých kvapiek telesných tekutín cez nos a ústa či už pri hovorení, kýchaní, alebo kašľaní. Nosenie rúška a respirátora teda zníži množstvo potenciálnej infekčnej dávky pri úzkom kontakte s chorým. Ich nosenie v prípade ochorenia je preto lepšie, ako nechrániť ostatných ľudí vôbec. Ak nie je k dispozícii rúško, pomôže aj improvizácia – zakryť nos a ústa šatkou, šálom. V podstate čokoľvek, čo tvorí bariéru medzi dýchacími cestami chorého a okolím zabráni aspoň sčasti prieniku baktérií a vírusov.

Čo robiť v modelových situáciách? Ak nemáme žiadne príznaky a necestovali sme do rizikových krajín, dodržiavame odporúčané hygienické a preventívne opatrenia. Ak nemáme žiadne príznaky a vrátili sme sa zo zahraničia, zostávame povinne štrnásť dní v domácej izolácii. Ak máme príznaky a vrátili sme sa zo zahraničia, musíme s našimi spolubývajúcimi zostať v karanténe. Vtedy však už kontaktujeme všeobecného lekára (alebo 155), ktorý určí ďalší liečebný postup. Informujeme o situácii zamestnávateľa. Eliminujeme kontakt s verejnosťou, rodinou, priateľmi.

Ak máme príznaky a boli sme v kontakte s človekom s podozrením na koronavírus, taktiež aj so spolubývajúcimi musíme zostať v karanténe. Aj vtedy kontaktujeme všeobecného lekára (alebo 155), ktorý určí ďalší liečebný postup. Nezabudneme informovať zamestnávateľa. Zamedzíme kontakt s verejnosťou, nestýkame sa osobne ani s priateľmi.

(ib)

Vláda urýchlene prijíma desiatky opatrení na pomoc hospodárstvu
Pomoc živnostníkom a ľuďom bez príjmu

Zhovárал sa Ján ČERNÝ – Foto: archív

Karanténa je skoro povinná izolácia ľudí s cieľom pozorovania, či sa u nich prejavujú príznaky niektorej choroby. V preventívnom význame znamená útlm bežného pracovného i súkromného života v štáte. Vznikajú škody, ktoré nie je možné bežnými spôsobmi zvládnuť. O tých mimoriadnych krokoch sme sa rozprávali s Mgr. Petrom KREMSKÝM, predsedom parlamentného výboru pre hospodárske záležitosti. V čase uzávierky nášho týždenníka vláda vyčlenila na podporu ekonomiky miliardu EUR. Podporu získajú aj živnostníci podľa výšky poklesov ich tržieb od 180 až do 540 EUR.

• Život na Slovensku sa zastavuje. Vidieť to najmä na vidieku. Fabriky stoja a zamrzol aj bežný živnostnícky podnikateľský ruch. Prevádzky sú zavreté, príjmy pre živnostníkov a malých podnikateľov sa zmenšili alebo sú rovné nule. Potrebujú akútne pomoc – čo asi môžu očakávať od štátu?

Pracuje sa na desiatkach opatrení, ktoré podnikateľom pomôžu prežiť ťažké časy. Napríklad odsun platieb odvodov, preddavkov daní, daňových priznaní, platieb DPH, splátok úverov a lízingu. A tak ďalej... Pripravuje sa aj výrazné zníženie byrokracie od prvého júla 2020 a ďalšia etapa od prvého januára 2021. Verím, že sa podarí vytvoriť taký súbor opatrení, aby podnikatelia prečkali akútny dosah krízy v relatívnom bezpečí, a keď tento vážny stav odznie, aby mohli naplno začať fungovať a dobiehať zameškanú výrobu, služby a podporiť ekonomiku.

• Hovorí sa o odpustení odvodovej povinnosti do ZP a SP – čo to znamená „odpustenie“? Ide iba o posunutie splátok alebo zrušenie splátok za obdobie marec, apríl, máj? Objasnite, čo živnostníkov vlastne čaká.

V prípade, že živnostníci budú na PN, platí im odvody Sociálna poisťovňa. Ak nie sú na PN, uvažuje sa o odložení platieb odvodov, ktoré sa potom neskôr doplatia.

• Čo to v praxi znamená – možnosť pozastaviť živnosť? Aký efekt to môže mať pre živnostníka, ktorý je momentálne bez príjmu?

Ak živnostník pozastaví živnosť, nemusí platiť odvody, ale bude

Slovenskú ekonomiku čaká výrazný prepád. Nová vládna koalícia sa aktuálne zamýšľa, ako pomôže aj malým a stredným podnikateľom – živnostníkom. Nielen veľkým firmám automobilového a iného priemyslu, ktoré majú dostatočné rezervy krízu prekonať.

zrejme bez príjmu, ak nemá iný. Uvažujeme preto s režimom „karanténnej péenky“, ktorú by mohli využiť aj živnostníci. V takom prípade by sice živnostník nemohol podnikáť, ale mal by aspoň príjem od Sociálnej poisťovne vo výške nemocenského.

• Ako ekonomický expert navrhujete razantnú štátnu pomoc v širokom spektre úľav. Ktoré by ste pridali k tým už medializovaným?

Presadzujem širšie využitie možnosti karanténnej PN aj na firmy, ktoré vyrábajú a dodávajú služby, teda nielen obchody a prevádzky služieb. Tiež by sa mohla napríklad vzťahovať na osoby nad

šesťdesiat rokov, ktoré sú najviac ohrozené vírusom.

• Ako sa pozeráte teraz na zákonné lehoty, určené na preplácanie faktúr a na prípadné penále z omeškania preplatenia faktúr?

Tie platia pre mierové časy, teraz ich bude treba pre núdzové časy určite prehodnotiť.

• Ľudia aj po nedávnych takmer panických nákupoch rýchlo prichádzajú o peniaze – štatisticky tretina Slovákov nemá disponibilnú zásobu finančných zdrojov viac ako na mesiac. Dá sa aj tu nejaká pomoc? Alebo je to len utópia?

Práve režim karanténnej péenky, keď platenie ľudí preberie Sociálna poisťovňa, zaručí ich aspoň určitý príjem, ktorý by firmy nemuseli utiahnuť. Zamestnancom to umožní príjem, ktorý im postačí na nákup potravín, energií atď., a zamestnávateľom to umožní nevykrvacať v čase, keď nemajú príjmy a nemôžu vyrábať na sklad. Oni by sa za to museli zaručiť, že zamestnancov, ktorí sú v takomto režime, neprepustia napríklad šesť mesiacov po ukončení núdzového režimu. Štátu by to prinieslo, že firmy nebudú hromadne prepúšťať a nestúpne nezamestnanosť, kde by aj tak musel prepustených ľudí platiť štát, navyše by po skončení krízy dlho trvalo, kým by sa výroba a služby naštartovali a nabehli na plnú intenzitu. Títo ľudia by boli v karanténnom režime, museli by byť doma a pripravení kedykoľvek nastúpiť v prípade potreby na verejné práce (napríklad šitie a distribúcia rúšok, rozvoz potravín, upratovanie, dezinfekcia, montáž núdzových lôžok, nemocnica a podobne). Po skončení krízy by mohli okamžite nastúpiť do práce. Ušetrila by sa tým aj obrovská byrokracia pri prepúšťaní a opätovnom prijímaní do práce.

Sociálna poisťovňa však nemá bezodné zdroje...

Samozrejme, Sociálna poisťovňa má prostriedky možno na mesiac takéhoto režimu, potom by do nej musel štát naliať peniaze, prípadne aj z eurofondov a medializovaných fondov Európskej komisie na boj s koronavírusom.

Aktuálna redakčná poznámka na záver

Európska komisia v úsilí zmieriť sociálno-ekonomický dosah vypuknutia koronavírusu v Európskej únii navrhla v rámci politiky súdržnosti použiť tridsaťšesť miliárd eur. Tento rok sa chce vzdať svojej povinnosti požiadať členské štáty o vrátenie nevyužitých prostriedkov predbežného financovania európskych štrukturálnych fondov. Máme teda už teraz k dispozícii asi štyri miliardy eur v podobe nezamulvených finančných prostriedkov, ktoré by bolo možné v krátkom čase využiť na boj s krízou a jej s predpokladanými následkami na Slovensku.

O ČOM JE REČ

Epidémia koronavírusu nás uvrhla do domáceho väzenia. Žijeme zvláštne časy, na ktoré sme neboli zvyknutí. Hľadáme si inú náplň života. Podaktorí sa síce pustili do gruntovania bytu či domu, no podľa zaužívaného stereotypu sedíme najmä veľa pri počítači a surfujeme po internete, aby sme sa dozvedeli nové katastrofické správy. Výhľady nie sú bohvieaké ružové.

Väčšina z nás už celkom zabudla čítať literatúru, nuž práve teraz máme príležitosť siahnúť do knižnice a vybrať odtiaľ nejakú zaprášenú knihu. Čo napríklad prečítať si opäť Giovannioho Boccaccia a jeho najvýznamnejšie dielo Dekameron? Bolo by to veľmi symbolické. V roku 1348 zasiahla talianske mesto Florenciu morová epidémia. V Boccacciovej knihe sa stretne desať mladých ľudí – sedem žien a traja muži, a rozhodnú sa utiecť pred morom z mesta a ukryť sa na vidieckom sídle, aby si zachránili život a prečkali to najhoršie. V rámci zábavy dohodnú sa, že si budú rozprávať príbehy. Každý deň si každý z prítomných pripraví jeden príbeh; príbehy sú rozdelené na desať dní. Teda dovedna je to sto poviedok. Väčšina má

erotický podtext. A sú kritické voči meštiactvu, šľachte, ale aj predstaviteľom cirkvi. Zda práve preto katolícka cirkev Dekameron odsúdila a kniha bola na zozname zakázaných diel.

Z indexu bol Dekameron vyškrtnutý až v roku 1900. Odpodúčam vrátiť sa k Boccacciovmu Dekameronu, isto nájdeme v ňom nielen zábavu, ale aj poučenie,

Prečítajte si opäť Dekameron

Peter ŠTRELINGER

ako prečkať toto obdobie. Spomínam si, že som vo svojom živote prežil podobné stresujúce okamihy pri ceste do Afriky v roku 1984, keď som sa zúčastnil na expedícii do Guiney ako člen televízneho štábu. Cestovali sme tam na pozvanie vtedajšieho prezidenta Guiney Sékou Tourého, aby sme nakrútili o krajine zopár dokumentárnych filmov, ktoré mali Guineu spropagovať pred nadchádzajúcim kongresom Organizácie africkej jednoty, ktorej guinejský prezident predsedal. Guinea patrila medzi prosocialistické krajiny, po vojenskom pre-

vrate v roku 1958 Sékou Touré odmietol de Gaullove návrhy na vytvorenie franko-afrického spoločenstva a verejne mu vmielol do očí, že dá prednosť slobode v chudobe ako otroctvu v bohatstve. Za dvadsaťpäť rokov sa však stal z neho ako z väčšiny afrických vládcov diktátor a Guinea sa ocitla na okraji hospodárskeho kolapsu. V čase našej náv-

galovoch. Ozbrojenci nás nahnali do jedného z nich, mieriac na nás samopalmi. Strážili nás ženy. Sprvu to bolo humorné, kým nezabavili strielať ponad naše hlavy, keď sa ktorýsi z nás pohol na WC.

Ležal som na podlahe, triasol sa od strachu a premýšľal, že sa z tej šlamastiky nikdy nedostaneme, nevidiac viac Slovensko a svoje rodiny. Bola tam vojna bez akýchkoľvek zrozumiteľných pravidiel. Vzbúrencom sme nerozumeli, kričali na nás svojim jazykom, dialektom sousu. Zažil som, ako jeden z nás potajme popíja z ukrytej fľašky slivovice bez toho, aby sa rozdelil s ostatnými. Alkohol slúžil ako univerzálna dezinfekcia pred nákazou africkými chorobami. V takýchto chvíľach sa z ľudí stávajú egoisti. Až po niekoľkých dňoch, keď sa situácia znormalizovala, pustili k nám česko-slovenského veľvyslancu. Napokon sa nám podarilo prvým lietadlom belgickej spoločnosti Sabena vrátiť sa cez Brusel domov. Mali sme obavy, aby nám pri prehliadke na letisku v Konakry nezabavili filmy. Filmy nám, našťastie, nevzali, iba v jednom kufri našli africké masky, ktoré bolo zakázané z krajiny vyvážať. Batožina zhodou okolností patrila tomu istému kolegovi, ktorý sa potajme na úkor ostatných dezinfikoval alkoholom.

Vývoj globálnej a slovenskej ekonomiky vyvoláva vážne obavy

Výkonnosť svetového hospodárstva klesá

Róbert HÖLZ – Foto: Štefan KAČENA

Svetová ekonomika sa od začiatku minulého roka prepadla o polovicu, čo napokon platí aj pre Slovensko, keď vtedajší rast HDP vyše štyri percentá sa znížil na dnešných 2,5 percenta. Keďže OECD nepočíta s nijakým výraznejším zlepšením, nemôžeme čakať, že pod Tatrami sa udejú hospodárske zázraky. Situáciu pritom vážne dramaturizuje blížiacia sa ekonomická stagnácia v súvislosti s koronavírusom.

Do obdobia, keď – ľudovo povedané – kríza sedí na prípecku – vstupujeme zraniteľní aj tým, že máme nedobudovanú cestnú infraštruktúru, ktorá je pilierom ekonomiky aj v ťažkých časoch.

Pokračujúcu obchodnú vojnu a neistotu okolo budúcich obchodných vzťahov medzi Veľkou Britániou a EÚ musia pocítiť všetky členské štáty Únie, v ktorých HDP závisí najmä od zahraničného obchodu. Vlni bol jeho podiel na HDP vyše dvadsať percent, pričom v rámci odvetví sa najviac darilo automobilovému priemyslu s podielom okolo trinásť percent.

Každý pokles objemu dovozu a vývozu sa musí prejavíť nielen na poklese HDP, ale aj na zhoršení ostatných makroekonomických ukazovateľov. Takto sa najdôležitejším faktorom rastu HDP stáva spotreba domácností, ktorú vlni a napokon aj v tomto roku podporili sociálne balíčky a nárast plátov zamestnancov v štátnom a vo verejnom sektore. V tomto

roku sa však na klesajúcej spotrebe domácností začína čoraz viac prejavovať šetrenie, čo môže byť aj dôsledok terajšej politiky Národnej banky Slovenska, ktorá obmedzila podmienky poskytovania úverov, o čom sme už viackrát informovali.

■ ROTAČKY BEŽIA...

Pre slovenskú ekonomiku je najhoršie, že sa už nemôže spoliehať na pomoc ECB, keďže jej úrokové sadzby sú nízke a slovenská ekonomika by ich pre výrazne vyššiu infláciu potrebovala zvýšiť, čo však najbližšom období aj podľa vyjadrenia prezidentky ECB Christine Lagardovej určite nebude.

Čo vlastne chce terajšia ECB finančným trhu ponúknuť okrem

tlačenia obrovského množstva lacných, ničím nekrytých peňazí? Doterajšia menová politika centrálnej banky, ktorú presadzoval jej prezident M. Draghi, autor pamätnej vety, že „pre záchranu eura urobí všetko“, v skutočnosti priniesla len väčšie zadlžovanie väčšiny členských krajín eurozóny vrátane Slovenska, nafúkla ceny nehnuteľností tak, že pre väčšinu mladých domácností sú po terajších opatreniach NBS viac ako nedostupné, a to u nás chceme zlepšovať nepriaznivú demografiu!

Všetci sme si mysleli, že lacné peniaze z rotačiek centrálnej banky podporia hospodársky rast eurozóny, čo sa nestalo, o čom svedčí, že susedné Česko bez eura je na tom lepšie ako slovenská ekonomika s eurom. Pre

zvyšovanie mzdových nákladov bez zodpovedajúceho nárastu produktivity práce klesá konkurencieschopnosť Slovenska, o čom sa presvedčili slovenskí subdodávatelia automobilových komponentov, ktorých postupne nahrádzajú konkurenčné firmy z Česka a Maďarska.

■ ZAKRÍKNUTÉ FONDY

Na nízke úroky ECB doplácajú okrem komerčných bánk aj poisťovne a dôchodkové fondy, ktoré investujú peniaze svojich vkladateľov prevažne do dlhopisových fondov, ktorým sa v poslednom období nedarilo. Čomu sa darí, to sú akciové indexy, ktorých zhodnotenie bolo v minulom roku vyše dvadsaťpercentné. Pokiaľ ide o ekonomiku eurozóny, tak v tomto roku sa nemôže spoliehať nielen na menovú politiku ECB, ale ani už na zahraničný obchod, ktorý bol doteraz jej ťažňom. Pre tieto dôvody sa OECD už obrátila na vlády členských krajín eurozóny, aby výrazným spôsobom zvýšili aj vládne investície a menej prerozdelať verejné financie na spotrebu. Okrem Nemecka a Holandska nemajú ostatné členské štáty eurozóny dostatok peňazí na financovanie nákladných investičných projektov, a či sa doma budeme môcť spoľahnúť na banky po posledných opatreniach vlády, nebudeme špekulovať. V tejto oblasti by sme sa mohli spoľahnúť na Európsku investičnú banku, ktorá si na finančnom trhu požičiava lacno peniaze aj od súkromných investorov. Návratnosť jej úverov je garantovaná vládou, a preto nehrozí riziko straty, a tak sa právom považuje za najbezpečnejší peňažný ústav na svete. V minulosti financovala banka aj známy Junckerov investičný projekt, z ktorého sa financuje dovoz plynu z Azerbajdžanu do Európy, a pokiaľ ide o Slovensko, aj bratislavský obchvat. Okrem zdrojov zo spomínanej banky majú vlády k dispozícii aj peniaze od Európskej banky pre obnovu a rozvoj, ktoré sa však majú použiť najmä na ekologické projekty a podpory zelených projektov.

NA MARGO

Posledné dni sme svedkami nárastu počtu nakazených ľudí novým koronavírusom. Väčšina štátov sveta sa rozhodla bojovať s touto nebezpečnou nákazou. Ako Európania sme naivne verili Európskej únii. Mysleli sme si, že ako rešpektované nadnárodné zoskupenie bude po boku členských štátov viesť spoločný boj proti tomuto ochoreniu. Mýlili sme sa. Únia zlyhala. Namiesto zodpovedného prístupu nezorientovaná šéfa Európskej komisie Ursula von der Leyenová vyzvala členské štáty k znovuo tvoreniu vnútorných hraníc.

Opustené Taliansko

Objavili sa preto otázky, či súčasná forma európskej integrácie má svoje opodstatnenie. S týmto názorom však nesúhlasia tvrdí zástancovia otvorenej Európy. Hovorí, že zdravotná politika je vo výlučnej kompetencii členských štátov, čo je do určitej miery pravda. Zámerne však nepovedia, že Európska únia má v tejto oblasti podpornú, koordináciu a doplnkovú právomoc. Preto kritika na adresu popredných európskych predstaviteľov je oprávnená. Dokonca aj bývalý slovenský premiér Peter Pellegrini upozornil, že Európska únia dodnes nebola schopná starať ani jeden nákup zdravotníckeho materiálu.

Spomeňme si, keď sme boli svedkami nekompromisného postoja hlavných predstaviteľov EÚ v otázke povinných kvót. Cez direktívne nariadenia chceli prikázať „rebelujúcim“ členským štátom, aby bezodkladne proti svojej vôli prijali určitý počet moslimských migrantov. Prečo sa takéto kvóty neuplatňujú aj pri prerozdelení takého potrebného zdravotníckeho materiálu? Nemá Európska únia záujem chrániť životy miliónov vlastných občanov? Odpoveď sa asi tak skoro nedozvieme.

Niet pochýb, že jej pomoc by dnes privítalo predovšetkým Taliansko. Ako druhá najpostihnutejšia krajina na svete novým koronavírusom trpí nedostatkom zdravotníckeho materiálu, ako aj lekárskeho personálu. Očakávaná pomoc však neprišla zo strany Európskej únie. Iniciatívu boja s nebezpečnou nákazou na Apeninskom polostrove prevzali Rusko, Čína a Kuba. Medzi skeptickými Talianmi Únia stratila posledné zvyšky svojej dôvery. Jej zlyhanie môže mať v budúcnosti fatálne následky. Taliansko sa môže stať ďalšou krajinou, ktorá sa po týchto skúsenostiach rozhodne Európsku úniu opustiť. Pridať sa však môžu aj ďalšie členské štáty. Neschopnosť popredných európskych predstaviteľov naštartuje dezintegračné procesy, ktoré môžu mať za následok postupné oslabenie Európskej únie. Je to smutné konštatovanie. Ukazuje sa, ako neschopná a prebujnená európska byrokracia na čele s odloženými európskymi „štátnikmi“ dokáže nadobro pochovať spoločný projekt. Súčasná kríza je aj dôkazom toho, že národné štáty napriek silným globalizačným tendenciám ostávajú naďalej primárnym subjektom medzinárodných vzťahov. A to je jediná dobrá správa.

Matej MINDÁR

BESEDNICA

Sú rôzne indicie o pôvode koronavírusu. A možno aj očakávaní mocných tohto sveta. Nepýtajme sa, kto túto zbraň priviedol k životu, aj tak nedostaneme odpoveď. Akoby ju však ktosi vyrzil z rúk agresora a otočil ju práve proti nemu? Uvidíme...

Je koronavírus presne tým, čo ľudstvo potrebovalo? Také konštatovanie behá po internete a argumentov je dosť: prestávali sme si vážiť zdravie a teraz vidíme, že na zdraví záleží najviac. Máme príležitosť byť ako rodiny pokope, koronavírus pomohol k spomaleniu až dokonca pozastaveniu sa uponáhľaného sveta. Zisťujeme, ako málo stačí človeku pre spokojný život. Mamonu nás opantala, voľný čas sme trávili v nákupných centrách, preto nám ich táto choroba zavrela. Táto choroba – vlastne mocní tohto sveta – nám však nezatvorili len nákupné centrá, ale zatvárajú nám aj fabriky, aj drobné prevádzky, zakazujú činnosť stredným a drobným podnikateľom, končí sa športovanie, olympiáda nebude, nad nedostatkom príležitosti nariekajú aj komedianti a spol. Je to tak: koronavírus zaútočil na peniaze! Korona – koruna, ozdoba hlavy, rozvetvená časť stromu, základná menová jednotka – donedávna aj u nás platidlo s touto hodnotou...

Majú odísť do zabudnutia peniaze? Veď predať ich pôvodným poslaním a zmyslom bolo uľahčovať ľuďom výmenu a teraz je výmena obmedzovaná len na potraviny, lekárne a trafiky. Alebo majú odísť do zabudnutia len tie peniaze, ktoré na seba nabalili neľudské funkcie, peniaze ako poklad, teda majetok, a takto sa oddelili od väčšiny ľudí? Padajú burzy, schudobnejú miliardári? Keď odíde koronavírus, už nebude tak, ako bolo. Ocitneme sa v kríze, viacerí z podnikateľov sa nepozviechajú, lebo im budú chýbať peniaze. Bude Únia so svojimi dobre platenými byrokratmi

sob bývalej dane z obratu mala inkasovať iba raz na konci procesu „obratu“. Nový premiér už o tom hovoril, ale dovolí nám to EÚ?

Budú chýbať peniaze? Budú. Pritom takmer desať miliárd „odpočívajú“ na účtoch dôchodkových správcovských spoločností (DSS), ktorým prinášajú osov (zisky), nie však už „sporiteľom“. Ak priemerne zarábajúci Slovák išiel do penzie v roku 2015, od štátu z prvého piliera dostal 422 eur. V prípade, že ten istý človek bol v druhom pilieri, jeho dôchodok bude nižší o dvadsaťpäť eur – 397 eur. Zvyšok „zjedí“ DSS. Druhý dôchod-

Koronavirus a peniaze

potrebná, keď vidíme, že je nahá. Nepomáha nám, ale ani iným, ani Srbom, ale Čína. Talianom Rusi aj Kubanci!

Pokiaľ ide o štát, ktorý má a vydáva peniaze... potrebujeme ho či nepotrebujeme? Po jeho pomoci siahajú aj tí, ktorí nielen tento, ale štát ako taký nechceli: liberáli a neoliberali. Ruku natáčajú a budú natrčať všetci. A u nás sa práve vymenila vláda. V čase vraj najťažšom od druhej svetovej vojny. Najprv musí zvládnuť koronavírus a potom – korupciu? Ak ju chce zvládnuť, mala by odstrániť z DPH (daň z pridanej hodnoty) nekontrolovateľné vrátky, DPH by na spô-

kový pilier Maďari znárodnili, Česi od neho odstúpili. Bude ho chcieť táto vláda zrušiť? Bývalý minister Richter niekoľkokrát na otázku, kedy zrušíme druhý pilier, odpovedal: „Nemôžeme, mladí to nechcú.“ Naozaj? Nechcú to náhodou len tí, ktorí na tom zarábajú? Ale, pravdaže, ako presvedčiť o takomto kroku „skadesi“ sa vynorivšieho štátneho tajomníka na ministerstve práce Jozefa Mihála?

A urobíme možno najdôležitejší krok proti korupcii, teda zakážeme všetkým poslancom zhora až dolu a všetkým úradníkom zhora až dolu – samozrejme aj všetkým ich rodinným príslušníkom, mať

účty v zahraničí? Ak tak urobíme, bude po korupcii. Nezľakneme sa toho kroku len preto, že už tak urobil Putin?

Koronavirus odíde. A peniaze budú chýbať. Koľko ich budeme mať? Koľko nám ich „povolí“ EÚ, Európska centrálna banka? Budú na tom lepšie tí, ktorí vlastnú „korunu“ neopustili? A čo keď je to napokon všetko inak? Totiž v Dánsku už pripravujú zákon o násilnom očkovaní proti koronavírusu za asistencie polície, hoci ešte vakcína ani nie je schválená. Budú ďalšie štáty nasledovať presne podľa scenára?

(mtk)

Jozef Ignác BAJZA je autor prvého románu z pera slovenského spisovateľa

Kňaz, čo ku knihám slovenským ľad lámal

Jozef SLIACKY – Foto: archív autora

Jozef Ignác BAJZA bol prozaik, básnik, autor náučných náboženských spisov, vášnivý polemik v otázkach slovenského spisovného, resp. literárneho jazyka. Patril k hlavným predstaviteľom slovenskej osvietenkej klasicistickej literatúry. Svojím úsilím o časomerný verš sa zase zaradil medzi priekopníkov klasicistických tendencií vo vývine našej poézie, čím zásadne ovplyvnil vývin slovenskej poézie na prelome 18. a 19. storočia.

Pred dvesto šesťdesiatimi piatimi rokmi, 5. marca 1755, sa narodil v Predmieri spisovateľ Jozef Ignác Bajza, autor prvého románu, ktorý vyšiel z pera slovenského spisovateľa. Jeho rodičia boli potomkovia šoltýsov, zakladateľov osád a dedičných richtárov. V druhej polovici 18. storočia však táto spoločenská vrstva strácala stáročnú privilégiu. Počas štúdií teológie na viedenskom Pázmáneu sa mu dostali hlboko do mysle osvietenké ideály, ktoré ho ovplyvnili v spoločenskom živote i v literárnej tvorbe.

■ KNIŽKA PRV�의A

Prvým kaplánskym pôsobiskom Jozefa Ignáca Bajzu sa stala v roku 1780 Trnava, ktorá bola v druhej polovici 18. storočia jedným z centier nielen cirkevného, ale i kultúrneho života u nás. V „malom Ríme“ dal dohromady zbierku vlastných i preložených epigramov, ktorú ponúkol na vydanie pod názvom „Rozličných veršov knižka prvňá“, ktorá však neprešla prísnu cenzúrou. Nečudo, Bajza vo svojich veršoch tvrdo kritizoval byrokraciu, parazitizmus šľachty, ako i neporiadky v samotnej cirkvi.

V roku 1783 dostal farárske miesto v Dolnom Dubovom, kde prežil dvadsaťdva rokov. Práve tieto dve desaťročia sú spoločensky i literárne najplodnejším obdobím Jozefa Ignáca Bajzu. V roku príchodu na faru v Dolnom Dubovom vyšiel prvý diel jeho prózy „René mládenca príhody a skúsenosti“, prvého románu napísaného slovenským autorom vo svojej materčine.

Kňazské pôsobenie v Dolnom Dubovom síce znamenalo len skromný príjem, ale Bajza ako roľnícky chlapec dokázal na cirkevných poliach a v sadoch rozvíjať moderné formy hospodárenia, ktoré boli vzorom pre jeho

Autor prvého slovenského románu Jozef Ignác BAJZA

Faksimile knihy René mládenca príhody a skúsenosti

farníkov. Postavil si dokonca aj menšiu pálenicu. Mohol si to dovoliť – bolo to v časoch, keď ešte neexistovali spolky striezlivosti. Práve dobré hospodárenie a skromný životný štýl mu umožnili, aby pri vydávaní svojich literárnych prác

nebol odkázaný na vydavateľov, ale sám si dokázal financovať ich tlač.

■ POHORŠUJÚCI RENÉ

V máji 1785 dostal povolenie viedenského cenzora na vyda-

nie druhého zväzku Reného príhody a začalo sa s jeho sadzbou. Zatiaľ čo v prvom diele ide o romanticky ladený príbeh, v druhom sa Bajza viac venuje podrobné tvrdej kritike. Týkala sa aj takej citlivej cirkevnej otázky, ako je opodstatnenosť kláštorov a celibátu. Keď sa o prípravu do tlače dozvedel generálny vikár Štefan Nagy, rázne zasiahol proti vydaniu tohto „pohoršujúceho diela“ (za také román označil) a presvedčil arcibiskupa Jozefa Battyániho, aby zastavil jeho vydanie. Druhý diel tak poznáme iba nedokončený v dvoch zachovaných exemplároch. Bajza sa podriadil cirkevnej vrchnosti a v ďalších rokoch sa sústredil na písanie náboženskej literatúry, najmä kázni (ide o päť zväzkov dvestosedemdesiatjednej kázni na viac ako tritisíc stranách).

■ ROZLIČNÉ VERŠE

V deväťdesiatych rokoch 18. storočia sa Bajza vrátil k svojim Rozličným veršom, ktoré doplnil a vydal v roku 1794 pod názvom „Slovenské dvojnásobné epigramatá jednako-konco-hlasné a zvuko-mírné v dvoch zväzkoch“. Neskôr k nim pridal „Príklady ze svätého Písma starého a nového zákona s mravným opomním v štyrochrádkových jednako-konco-zvučných“, ale na týchto jeho prácach sa odráža akási zatrpknutosť, zotrvačnosť, odmietnutie nových ideí najmä francúzskych osvietenecov, čo môže súvisieť s prechodom francúzskej revolúcie do diktatúry, ktorá vyústila získaním moci samozvaným cisárom Napoleonom a jeho vojnovým ťažením. V tom čase, v roku 1805, pripravil Bajza spis „Človek bez pravého náboženstva nade všetch živočíchov nuznejší“, ale jeho text sa nezachoval. Podľa posudkov

cenzora išlo o dielo vychádzajúce z vnútorných rozporov a protirečení autora.

■ SPOR S BERNOLÁKOVcami

Jozef Ignác Bajza bol praktický, ale i rázny človek, ktorý sa dostával do konfliktov jednak s cirkevnou vrchnosťou, jednak so stúpenkami bernolákovskej podoby spisovnej slovenčiny. V prvom prípade ide skôr o majetkové záležitosti, s ktorými súvisí aj otázka celibátu.

Nesporným faktom je, že Jozef Ignác Bajza bol prvý literát, ktorý písal vo svojej materinskej reči – v slovenčine. V tom čase však prišiel Anton Bernolák so svojou podobou slovenčiny, ktorá si našla viac prívržencov medzi súdobými tvorcami. To popudilo Jozefa Ignáca Bajzu a viedlo k sporom s bernolákovcami. Bernolák a Fándly označili Bajzove epigramy za „sedlácke veršovníctvo“. Bajza sa obhajoval tým, že „ke knihám slováckým ľad lámal“, ale na rozdiel od Bernoláka nedokázal predstrieť svoju predstavu o spisovnom jazyku, nevenoval sa lingvistiky a hovorovú slovenčinu využíval len v literárnej tvorbe. Zakladatelia Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej ho v roku 1834 (teda ako sedemdesiatdeväťročného) oslovili s ponukou na spoluprácu. Členstvo v spolku síce neprijal, ale finančne podporil vydanie jeho almanachu. Na dobročinné ciele venoval závetom aj svoj pomerne veľký majetok.

■ SUŽOVANÝ REUMOU

Päťdesiatročného Bajzu sužovala reuma. Nepomohli ani časté návštevy piešťanských kúpeľov. Preto požiadal predstavených, aby ho poslali na menej náročné pôsobisko. Vyhovel mu. V roku 1805 sa stal správcom fary v Prietři, o desať rokov neskôr farárom v Zbechoch a napokon ho v roku 1828 arcibiskup kardinál Alexander Rudnay vymenoval za kanonika bratislavskej kapituly. Zomrel v prvý decembrový deň v roku 1836 a jeho telesné pozostatky uložili do krypty Dómu sv. Martina.

Napriek sporom, ktoré mal Bajza s inými slovenskými národovcami, mu nemôžeme uprieť úprimnú snahu o záchranu našej materčiny, za čo si aj po viac ako dva a pol storočiach zaslúži našu úctu a spomienku.

Andrej HADIK mohol byť kňaz či právnik, stal sa však slávnym maršalom

Slávu mu priniesol husársky kúsok

Jozef SLIACKY – Foto: archív autora

Pred dvesto tridsiatimi rokmi, 12. marca 1790, zomrel vo Viedni poľný maršal gróf Andrej HADIK. Vyznamenal sa v bojoch proti Turkom i v Sedemročnej vojne. Hadikovský rod mal korene v Turci, aj keď on sám sa narodil v zemianskej rodine na Žitnom ostrove 16. októbra 1711. Mal sa stať kňazom alebo právnikom, ale veľmi rýchlo sa ukázalo, že môže ísť úspešne v stopách otca – husárskeho kapitána.

Vojenská kariéra Andreja Hadika sa začala v roku 1732. Do prvých bojových akcií sa dostal v zápase o poľské dedičstvo. O päť rokov neskôr už velil ako kapitán husárom v boji proti Turkom. Vyznamenal sa v bojoch o strategické pevnosti Niš, Vidin a Banja Luka. Získal si uznanie za odvahu aj za skvelé strategické myslenie. Ako tridsaťtriročný bol najmladším plukovníkom v habsburskej armáde, o tri roky neskôr ho povýšili na generála a po vypuknutí tzv. Sedemročnej vojny (1756 – 1763), v ktorej súperilo Prusko (podporované najmä Anglickom) s Rakúskom (medzi jeho spojencov patrili najmä Rusko a Francúzsko), bol už podmaršal. Ústredným bodom sváru bolo Sliezsko. Napriek tomu, že v bojoch zahynulo vyše pol milióna vojakov, a – ako to už býva – vojna zasiahla aj civilné obyvateľstvo, nepriehľadnejšie zisky ani jednej z bojujúcich strán. Vari iba Anglicku, ktoré získalo nové kolónie na úkor Francúzska.

■ SLÁVNÝ ÚTOK

Andrej Hadik sa preslávil práve v tejto vojne, ktorú neskôr Winston Churchill označil ako skutočne prvú

Poľný maršal Andrej HADIK, ktorý mal rodné korene v Turci, sa počas vojenskej kariéry vyznamenal v mnohých bitkách; počas Sedemročnej vojny dokázal so stotinou husárov obsadiť dokonca Berlín...

svetovú. Na čele tri a pol tisíce husárov a pešiakov obsadil 16. októbra 1757 Berlín, pričom stratil len desať mužov a zranených nebolo ani tri desiatky mužov. Medzi zranenými bol aj legendárny Ladislav Škul-téty-Gabriš, známy ako najdlhšie slúžiaci vojak v dejinách. Tento úspech vošiel do histórie pod označením „husársky kúsok“ (tour d'hussard,

Jazdecký pomník maršala Andreja HADIKA v Budapešti

Hussarenstück). Berlínčania podobne ako o pár dní neskôr obyvatelia Frankfurtu nad Odrou museli zaplatiť vysoké výkupné. Väčšina tejto koristi putovala do kasy cisárovnej Márie Terézie, ale Hadik myslel aj na statočných vojakov, medzi ktorých rozdelil dvadsaťpäťtisíc toliarov.

■ PÁN PETROVCA

Už počas vojny získal Andrej Hadik mnohé významnania a po podpísaní mieru bol povýšený do grófskeho stavu. Už ako poľný maršal pôsobil v Sedemhradsku a Haliči. To mu dávalo právo zúčastňovať sa na zasadani dvoranov a predkladať návrhy zákonov. Pozoruhodné je, že ako prvý šľachtic prišiel už v šesťdesiatych rokoch 18. storočia s návrhom na zrušenie nevoľníctva. S dedičným grófskym titulom sa spájali aj majetky vo vojvodinskom Futogu (štrnásť kilometrov od Nového Sadu). Patrili do nich viaceré osady dolnozemskej Slovákov vrátane ich centra Petrovca. V posledných šiestich rokoch života – od roka 1774, zastával post prezidenta Dvorskej vojnovnej rady, čo bolo postavenie na úrovni novodobého ministra vojny.

Poľný maršal Andrej Hadik zomrel vo Viedni 12. marca 1790. Pochovali ho vo Futogu. Vo vojenskej kariére otca pokračovali dvaja synovia: Karol Jozef už ako štyridsaťročný dosiahol hodnosť poľného maršala a Andrej bol husárskym generálom.

V roku 2004 po Andrejovi Hadikovi pomenovali Vojenskú akadémiu v Liptovskom Mikuláši, ktorú o štyri roky neskôr integrovali do Akadémie Ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika.

Pred sto päťnástimi rokmi zomrel v Martine Janko FRANCISCI Doživotný čestný podpredseda Matice slovenskej

Lubomír ŽILA – Foto: archív SNN

Od roka 1827 navštevoval ľudovú školu v Hnúšti. V rokoch 1830 až 1834 študoval na latinskej škole v Ožďanoch, v rokoch 1834 až 1839 na Evanjelickom lýceu v Levoči a v rokoch 1839 až 1843 v Bratislave. V roku 1843 zložil kandidátsku skúšku z teológie.

V roku 1844 sa stal členom Tatárina. V Levoči založil Jednotu mládeže slovenskej, ktorá združovala slovenských študentov všetkých evanjelických škôl v Uhorsku. V Prešove vyštudoval právo. Pracoval ako námestník profesora na katedre reči a literatúry v Levoči, neskôr ako úradník u podžupana Gemerskej stolice G. Fáya.

KAPITÁN DOBROVOLNÍKOV

V revolučných rokoch 1848 až 1849 patril k najaktívnejším. Organizoval v gemerskej stolici založenie národnej gardy. Bol odsúdený a väznený v Plešivci a v Pešti, hoci mu pôvodne hrozil trest smrti. Po prepustení z väzenia (1849) sa stal kapitánom slovenského dobrovoľníckeho zboru.

Po revolúcii pracoval v štátnych službách v Banskej Bystrici a v rokoch 1853 – 1859 pôsobil ako župný komisár v Debrecíne. V roku 1860 sa stal v Budíne radcom kráľovskej miestodržiteľskej rady. Popri superintendantovi K. Kuzmánym sa stal svetským predstaviteľom slovenských evanjelických cirkví v Uhorsku. V rokoch 1861 – 1863 bol šéfredaktorom Pešťbudinských vedomostí. Stál na čele prípravného výboru Matice slovenskej, bol predsedom dočasného výboru Matice slovenskej a po jej založení sa stal doživotným čestným podpredsedom. V roku 1864 – 1865 bol hlavným županom Liptovskej stolice. Po rakúsko-uhorskom vyrovaní bol penzionovaný, presťahoval sa do Revúcej, kde pôsobil ako

Janko Francisci patril medzi najodvážnejších štúrovcov. Kritizoval dokonca zmierlivejšie politické články L. Štúra v Slovenských národných novinách. Bol aktívny aj v Matici slovenskej.

hlavný dozorca vyššieho gymnázia v Revúcej.

LITERÁRNE AKTIVITY

Svoje prvé literárne diela uverejňoval v almanachu Nitra. Patria tiež k jedným z prvých diel písaných v štúrovskej slovenčine. Písal vlastnecké rýmované výzvy, lyrické básne, no tiež sa venoval písaniu balád a ľubostným veršom. V prozaickej tvorbe sa venoval najmä historickým dielam písaným ľudovým jazykom, zbieral slovenské ľudové rozprávky a ako prvý ich aj začal vydávať. Okrem práce na vlastných zbierkach povestí sa tiež spolupodieľal na vydaniach Dobšinského a Škultétyho zbierok. V časopise Orol mu vyšlo viacero recenzií na súdobú literárnu produkciu.

V roku 1872 sa natrvalo presťahoval do Martiny, kde pôsobil aj ako predseda Knižtičaarskeho účastníckeho spolku a bol ním až do roka 1898. Zostal v ústraní od kultúrneho, spoločenského aj politického diania. Prekladal divadelné hry. V roku 1904 napísal svoj vlastný životopis.

Ján Francisci zomrel siedmeho marca 1905 v Martine a pochovaný je spolu so svojou manželkou na Národnom cintoríne v Martine.

MATICNÉ DEPEŠE

Školia žiakov cez internet

Rada mládeže Trenčianskeho kraja sa radí medzi pokrokové a rýchlo inovatívne mimovládne organizácie. Dokazuje to aj po tieto dni. Promptne reagovala na situáciu v školstve, keď sú školy pre koronavírusovú epidémiu zatvorené a žiaci a školáci sa musia vzdelávať náhradnými spôsobmi. Rada sa rozhodla pripraviť pre učiteľov ZŠ a SŠ on-line kurz, ako sa dá prostredníctvom internetu viesť výučba žiakov, sprostredkovať rôzne domáce úlohy a viesť pracovné rozhovory s jednotlivými žiakmi prípadne s celou triedou. Ponuku sprostredkovali 15. marca a počas dvoch dní sa na kurz prihlásilo vyše tridsať učiteľov, neskôr ich bolo štyridsaťpäť. Je to vzor aj pre mladých maticiarov, ktorí niekedy zložiť hľadajú priestor, ako uplatniť svoje schopnosti, tvorivosť a aktivitu.

Vírusy boli proti vernisáži

Náš najstarší spolok výtvarných umelcov Umelecká beseda slovenská si v tomto roku pripomína tridsiate výročie obnovenia činnosti a deväťdesiate deviate výročie vzniku. Do rámca podujatí, ktorými pozdravuje tieto medzníky, patrí aj výstava Malované krajiny II. v Terchovskej galérii umenia, na ktorej sa zúčastňujú štyri desiatky členov spolku. Výstavu, ktorej vernisáž sa mala uskutočniť 14. marca, museli organizátori pre prísne protiepidemiologické opatrenia odložiť na neurčito. O osude už nainštalovanej pôsobivej expozície diel inšpirovaných nielen malofatranskou prírodou vás budeme informovať.

Myslia na budúcnosť

Preventívne opatrenia spojené s neznámym ochorením, ktoré postihuje najmä staršie ročníky obyvateľstva, ale aj obavy z jeho následkov, umtľivili prakticky všetky spoločenské, kultúrne a športové aktivity, preto sa v tejto rubrike vraciame aj k podujatiam, ktoré už sú staršieho dáta. O jednom takom v príkladne aktívnych Príbovcích nás informoval agilný spolupracovník SNN Lubomír Žila. Z viacerých tamjších organizácií sa tentoraz zamerla na miestnu Jednotu dôchodcov, ktorá v súčasnosti združuje šesťdesiat seniorov. Na ich výročnom rokovaní sa neohovorilo len o tom, čo v uplynulom období vykonali, ale najmä o tom, čo chcú v spolupráci vedením OÚ a s ostatnými spolkami, združeniami a organizáciami v obci vykonať, pričom sympaticky využívajú aj internet. Práve v tomto období, keď nám medicínske a štátne orgány odporúčajú, ba aj priamo nariaďujú čo najmenej sa stretávať s inými ľuďmi a byť pokiaľ možno čo najviac vo vlastných príbytkoch, sú elektronické sociálne siete vynikajúcim prostriedkom na to, aby spolupatričnosť, solidarita a zjednocujúci duch spolkových aktivít a podujatí neprestal a živil nádej na lepšie časy. Napíšte nám o nich...

Pripravuje Emil SEMANCO

Prvú profesionálnu jednotku OS SR pomenovali po Jankovi Franciscim Matičiarci a veteráni na Národnom cintoríne

Text a foto: Lubomír ŽILA

Siedmeho marca 2020 sme si pripomenuli stopäťnásť výročie úmrtia Janka Francisciho. Do dejín sa zapísal ako mimoriadne agilný, všestranný človek – rozhodný muž mnohých schopností. V pamätnom roku 1848 patril k hýbateľom revolučného pohybu a stal sa kapitánom slovenského dobrovoľníckeho zboru.

V roku 1995 bol v posádkovom meste Martin v súlade s koncepciou výstavby vtedajšej Armády Slovenskej republiky sformovaný vojenský útvar – armádna jednotka, ktorá dostala názov Prápor rýchleho nasadenia. Bol to prvý profesionálny útvar vojakov z povolania. Formovanie tejto jednotky malo preukázať schopnosť Slovenskej republiky vycvičiť jednotku rýchlej reakcie a kooperovať na medzinárodných vojenských projektoch spoločne s prístupujúcimi a členskými

Matičiarci a vojenští veteráni si aj v týchto dňoch uctili pamiatku Jána FRANCISCIHO - RIMAVSKÉHO na Národnom cintoríne v Martine pri príležitosti jeho 115. výročia úmrtia.

krajinami NATO a podporiť tak proces vstupu Slovenskej republiky do tejto významnej politicko-vojenskej organizácie. Rokmi prešiel útvar mnohými zmenami – nielen organizačnými, ale aj názorovými. Z pôvodného názvu Prápor rýchleho nasadenia sa neskôr stal Prápor okamžitej reakcie a napokon dostal názov 11. mechanizovaný prápor. Prvého marca 2001 vtedajší minister obrany Slovenskej republiky Jozef Stank rozkazom č. 5 zo dňa 7. 2. 2001 priznal tomuto vojenskému útvaru čestný názov a znak. Pomenovali ho Prápor okamžitej reakcie kapitána Jána Francisciho, teda toho významného štúrovca, dobrovoľníckeho kapitána a národného hrdinu, ktorého stopäťnásť výročie úmrtia si 12. marca 2020 pripomenuli na Národnom cintoríne členovia Vlastivedného odboru Matice slovenskej a vyslúžilci 11. mechanizovaného práporu v Martine. Pre zvýšené protiepidemiologické opatrenia proti šíriacemu sa ochoreniu Covid-19 sa nekonala pietna spomienka. Na nezabudli sme. Na hrob sme položili veniec so stuhou a zapálili sviečku.

Tisovské matičiarky začali tiež šiť potrebné a nedostatkové rúška Ako pohotovo „rúškujeme“ v Tisovci

Text a foto: PaedDr. Monika KONCOŠOVÁ, predsedníčka MO MS v Tisovci

Členovia Miestneho odboru Matice slovenskej v Tisovci sa v tomto roku tešili na množstvo aktivít, ktoré plánovali realizovať. Tešili sme sa na spoločné stretnutia, na radosť, ktorá sprevádza naše aktivity. Zrazu aj ich v Tisovci zasakovala situácia spojená so šírením koronavírusu. Ale neukončila naše aktivity. Členovia MO MS

v Tisovci začali okamžite konať: hľadali látku, gumky, nite a začali šiť rúška. Všetko robili a stále pripravujú v takej zvláštnej atmosfére – každá členka sama doma. Niektoré šijú, iné žehli, iné roznášajú rúška rodinám a starším ľuďom. Je úžasné sledovať, ako sa dokážu spojiť, ako si dokážu zladíť prácu a skoordi-

novat činnosť, ktorej výsledkom je predovšetkým pomoc iným. MO MS v Tisovci srdečne pozdravuje všetkých pracovníkov Matice slovenskej v Martine a všetkých maticiarov po celom Slovensku. Nech vás v týchto dňoch sprevádza pokoj, radosť z drobností, ale najmä pevné zdravie.

Mnohé matičiarky i matičiari po celom Slovensku začali doma vyrábať svojpomocne rúška a ponúkať ich tým, ktorí ich potrebujú.

Miestny odbor Matice slovenskej v Ondavských Matiašovciach založili len minulom roku, ale už má za sebou dve podujatia, ktoré zarezonovali v obci aj v najbližšom období. Prvá akcia v úzkej spolupráci s Obecným úradom na prelome augusta a septembra minulého roka bola venovaná k výročiu Ústavy SR, ale aj sedemdesiatemu piatemu výročiu SNP.

V tomto roku ešte pred pandémiou sa zamerali na oslavu fašiangov na hornom Zemplíne. „Matičné fašiangy a zabijáčkové hody“ v Ondavských Matiašovciach usporiadala matičná folklórna skupina Kazarinka, ktorá pôsobí pri MO MS. Podujatie sa uskutočnilo v sále kultúrneho domu za prítomnosti

vzácných hostí na čele s predsedom Mariánom Gešperom. Ten v príhovore pozdravil prítomných a vyzdvihol vý-

Kazarinkine matičné hody

znam takýchto podujatí, kde sa uchovávali národné a ľudové tradície našich predkov s regionálnym kultúrnym prahom, nadväzujú spoločenské kontakty, propaguje sa zaujímavou formou matičná a národná idea. Práve v období individualizmu je to naliehavo potrebné ukazovať súdržnosť a tradičné zvyky. Prítomní boli aj viacerí poslanci VÚC

v Prešove, ale aj ďalší rodáci. Napriek tomu, že podujatie, čo sa týka účastníkov, bolo na listky, sála kultúrneho domu bola obsadená do posledného miestečka.

Pre prítomných vystúpila FS Kazarinka s fašiangovým pásmom a ženská folklórna spevácka skupina Ondavanka z neďalekých Kladzian. Ani tento rok nechýbali skvelé zabijáčkové špeciality, tradičné domáce pirohy, lokše a koláče, ktoré pripravili folkloristi. O dobrú zábavu sa starali členovia Kazarinky a DJ Roland Regec. Poďakovanie sa prípravu vydarenej akcie patrí miestnemu Obecnému úradu, sponzorom a Matici slovenskej.

Text a foto: Rudolf ONUFER

Atmosfera matičných hodov v Ondavských Matiašovciach.

